

Bovensectorale ondersteunende instellingen

		Aangevraagd	Geadviseerd/ *Gereserveerd
			<i>Bedragen in euro's</i>
Boekmanstichting	Amsterdam	1.770.400	*1.770.400
Cultuur+Ondernemen	Amsterdam	2.008.900	2.008.900
DEN	Den Haag	3.694.700	3.694.700
DutchCulture	Amsterdam	1.173.100	*1.173.100
Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst	Utrecht	6.083.809	*6.083.800
Kunstvallei B.V.	Enschede	283.248	0
Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst	Amsterdam	1.279.000	1.279.000

De categorie

Op grond van afdeling 3.9 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid kan subsidie worden verleend aan bovensectorale ondersteunende instellingen met als kerntaak de gehele culturele en creatieve sector ondersteuning bieden op bepaalde thema's. Hun werkterrein beslaat zowel het gesubsidieerde als het ongesubsidieerde deel van de sector.

In de huidige Culturele basisinfrastructuur (BIS) zijn vijf bovensectorale ondersteunende instellingen opgenomen. Zij ondersteunen de sector op het gebied van cultuureducatie en cultuurparticipatie (LKCA), internationaal cultuurbeleid (DutchCulture), digitale transformatie (DEN), onderzoek en statistiek (Boekmanstichting) en ondernemerschap en financiering (Cultuur+Ondernemen). Nieuw in de regeling is artikel 3.54 ten behoeve van de verbetering van de arbeidsmarktsituatie en de (inkomens)positie van werkkenden in de culturele en creatieve sector.

Bovensectorale ondersteunende instellingen beslaan de volgende werkterreinen:

Cultuureducatie en cultuurparticipatie

Aan één instelling kan subsidie worden verleend die als kernactiviteit ondersteunende activiteiten organiseert ten behoeve van cultuureducatie en cultuurparticipatie. Voor zowel cultuureducatie als cultuurparticipatie moeten deze activiteiten zich richten op deskundigheidsbevordering, op een landelijke informatie- en netwerkfunctie, op onderzoek en monitoring en op de bevordering van een goede toepassing en het beheer van de Code Diversiteit & Inclusie.

Internationaal cultuurbeleid

Aan één instelling kan subsidie worden verleend die als kernactiviteit heeft de coördinatie van de uitvoering van het internationaal cultuurbeleid en het stimuleren van de uitwisseling van kennis en ervaring op het gebied van erfgoed tussen organisaties en landen. De activiteiten betreffen de coördinatie van de uitvoering van het internationale cultuurbeleid vanuit een sectoroverstijgende rol, het stimuleren van de mobiliteit van kunstenaars en instellingen en de voorlichting over en ondersteuning bij subsidieprogramma's van de Europese Unie.

Digitale transformatie

Aan één instelling kan subsidie worden verleend die als kernactiviteit heeft het ontwikkelen en verspreiden van kennis en het bevorderen van deskundigheid op het gebied van digitale transformatie in de culturele en creatieve sector. De activiteiten zijn gericht op het vervullen van een landelijke kennis- en deskundigheidsfunctie, onder meer voor het gebruik van digitale technologie en datagedreven werken. Dit heeft als doel de maatschappelijke impact van cultuur te vergroten en de samenwerking tussen culturele instellingen en sectoren te bevorderen. De instelling stemt haar activiteiten af met relevante partijen.

Onderzoek en statistiek

Aan één instelling kan subsidie worden verleend die als kernactiviteit heeft het verzamelen en verspreiden van kennis en informatie over het culturele leven in beleid en praktijk. De activiteiten betreffen onder meer het bieden van één centrale plek voor cijfers en andere informatie over het culturele leven, het maken van een periodieke monitor cultuur, het coördineren van dataverzameling en het opstellen van een periodieke onderzoeksagenda cultuur. Daarnaast richten de activiteiten zich op het bevorderen en faciliteren van meningsvorming over de productie, distributie en afname van kunst en cultuur en over het nationale en internationale kunst- en cultuurbeleid.

Ondernemerschap en financiering

Aan één instelling kan subsidie worden verleend die als kernactiviteit heeft het onafhankelijk informeren en adviseren van ondernemers en organisaties in de culturele en creatieve sector over ondernemerschap en financiering. De activiteiten zijn gericht op het vervullen van een landelijke informatie-, kennis- en netwerkfunctie over ondernemerschap en financiering in de culturele en creatieve sector, op kennisontwikkeling, innovatie en het stimuleren van het gebruik van verschillende financieringsinstrumenten en verdienmodellen in de culturele en creatieve sector en op de bevordering van een goede toepassing en het beheer van de Governance Code Cultuur.

Arbeidsmarkt

Aan één instelling kan subsidie worden verleend die als kernactiviteit heeft het verbeteren van de arbeidsmarkt in de culturele en creatieve sector. De activiteiten zijn gericht op het vervullen van een onafhankelijke coördinatie-, informatie- en kennisfunctie, het bieden van een platform voor de sociale dialoog en op het analyseren van behoeftes in het culturele en creatieve veld. Daarnaast houdt deze instelling zich bezig met het coördineren en uitvoeren van projecten en programma's ten behoeve van het duurzaam

versterken van de arbeidsmarkt en de positie en inkomenspositie van werkkenden die daarin actief zijn.

Positie in het bestel

De bovensectorale ondersteunende instellingen hebben een bijzondere positie in de BIS. Zij adviseren en begeleiden organisaties uit het veld en zorgen voor kennisdeling. Daarnaast ondersteunen ze het ministerie van OCW door het beschikbaar maken van onderzoek, data en expertise die nodig zijn voor beleidsontwikkeling. Dit onderscheidt hun positie wezenlijk van die van producerende of presenterende organisaties. De bovensectorale instellingen zijn ook geen instellingen die zich primair op een algemeen publiek richten. Wel kan iedereen die er belang bij heeft toegang krijgen tot de kennis en de tools die de instellingen aanbieden, meestal via hun websites, workshops of via *social media* en podcasts.

In zijn advies ‘Maatwerk voor ondersteuning’ (april 2023) vraagt de raad aandacht voor de onduidelijkheid over de eigen rolopvatting van de bovensectorale ondersteunende instellingen, waarvan de meeste het ministerie van OCW ervaren als opdrachtgever. De bovensectorale ondersteunende instellingen ontvangen niet zelden naast de vierjaarlijkse subsidie in het kader van de BIS ook meerjarige of incidentele programmagelden voor aanvullende opdrachten die buiten het bestek van de BIS vallen. DEN heeft bijvoorbeeld vanaf 2023 structureel meer subsidie gekregen van het ministerie van OCW om de culturele en creatieve sector beter te kunnen ondersteunen bij de digitale transformatie. Cultuur+Ondernemen beheert een leenfaciliteit, waarin bij elkaar opgeteld ruim honderd miljoen euro is ondergebracht. DutchCulture neemt een bijzondere positie in, aangezien deze instelling naast haar taken binnen de BIS tevens in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken uitvoerder is van het Nederlandse internationaal cultuurbeleid.

De raad wijst er op dat de bovensectorale ondersteunende instellingen geen uitvoeringsinstantie van het ministerie van OCW moeten willen worden en onderstreept dat de onafhankelijke positie van de instellingen essentieel is om hun doelstellingen te kunnen verwezenlijken en om aangesloten te blijven bij en relevant te blijven voor de culturele en creatieve sector.

In ‘Maatwerk voor ondersteuning’ doet de raad aanbevelingen voor een passender wijze van beoordeling en monitoring van de bovensectorale ondersteunende instellingen. De staatssecretaris van Cultuur heeft dit advies overgenomen, waardoor de beoordelingscriteria voor de bovensectorale ondersteunende instellingen zijn aangepast en in de subsidieregeling afwijken van de criteria die op de plannen van cultuurproducerende instellingen worden toegepast.

De beoordelingscriteria voor bovensectorale ondersteunende instellingen zijn:

- inhoudelijke kwaliteit;
- relevantie voor de doelgroep;
- wendbaarheid;
- bedrijfsmatige gezondheid;
- geografische spreiding in relatie tot de opdracht.

De aanvraagprocedure voor BIS-subsidies is een tenderprocedure. In theorie is er ruimte voor meerdere aanvragers. De praktijk is echter dat alleen de instellingen die in het kader van de huidige BIS worden gesubsidieerd een aanvraag indienen en op voorhand weten dat ze weinig of geen competitie zullen ondervinden. Voor de subsidieperiode 2025-2028 is alleen voor het artikel *Digitale transformatie* door twee instellingen een subsidieaanvraag ingediend. Voor elk van de overige vijf artikelen is één subsidieaanvraag ingediend door dezelfde instellingen die in de lopende subsidieperiode de respectievelijke functies vervullen. Verder merkt de raad op dat de subsidiebedragen zeer uiteenlopen en zijn vastgesteld op basis van de vorige subsidieperiode. Dit gegeven laat weinig ruimte voor ambitie, groei of juist het afstoten van activiteiten bij de instellingen.

Ontwikkelingen en trends

Hoewel de bovensectorale ondersteunende instellingen sterk van elkaar verschillen wat betreft hun opdracht, werkzaamheden en omvang, zijn er ook overeenkomsten. Zo presenteren de instellingen zich allemaal als kenniscentrum. Deze functie krijgt invulling op de websites, in ‘academie’-activiteiten, in workshops en in seminars. Daarnaast nemen alle instellingen zich voor nieuwe doelgroepen te vinden, te boeien en te binden. De raad signaleert dat dit een positief streven is, maar dat hiervoor nauwelijks bijbehorend strategisch communicatiebeleid wordt gepresenteerd in de activiteitenplannen. De raad ziet graag dat de instellingen zich haalbare doelen stellen en de resultaten toetsen.

De functies van de bovensectorale ondersteunende instellingen zijn complementair. Sommige instellingen overlappen in de functie, zoals Cultuur+Ondernemen en Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (hierna: PACCT) waar het bijvoorbeeld het vergroten van verdienvermogen betreft. Boekmanstichting en LKCA overlappen op het terrein van datavergaring en onderzoek. De constatering van overlappende activiteiten kan in de ogen van de raad een startpunt zijn voor een verdere versterking van de onderlinge samenwerking.

Op het terrein van internationalisering ontwikkelen vrijwel alle bovensectorale ondersteunende instellingen beleid voor het hele Koninkrijk der Nederlanden, inclusief Caribisch Nederland. Hierbij zet de raad eenzelfde vraagteken als bij het voornemen om nieuwe doelgroepen te willen bereiken. Het is goed dat Caribisch Nederland op het netvlies is gekomen, maar in de activiteitenplannen krijgt de raad geen zicht op het gerichte communicatiebeleid dat nodig is om hier succesvol beleid voor te ontwikkelen.

Codes

De Code Diversiteit & Inclusie is belegd bij het LKCA, de Governance Code Cultuur bij Cultuur+Ondernemen en de Fair Practice Code is opgezet door de cultuursector zelf, met Kunsten '92 als penvoerder. De Fair Practice Code is veelomvattend, overlapt met de andere codes en biedt ook handreikingen voor governance en duurzaamheid. Wat betreft de implementatie van de Code Diversiteit & Inclusie constateert de raad dat de bovensectorale ondersteunende instellingen achterblijven. Het valt met name op dat er weinig samenhang is tussen de samenstelling van het personeel enerzijds en de doelgroepen die de instellingen willen bereiken anderzijds.

Afwegingen

Alleen voor het artikel Digitale transformatie hebben twee instellingen een subsidieaanvraag ingediend: DEN en Kunstvallei B.V. Kunstvallei heeft in haar activiteitenplan duidelijk gemaakt dat de aanvraag is bedoeld als 'aanklacht tegen de instellingen die momenteel beweren de belangen van de culturele sector in de digitale revolutie te beheren'. De aanvraag van Kunstvallei voldoet niet aan de formele eisen die het artikel aan de functie verbindt en de raad heeft dan ook geen afweging hoeven te maken.